

Editorial

de Adrian A. GIURGEA

Despre Cuvânt și Libertate

Sunt 21 de ani de libertate. Și tot atâtia ani fără comunism. O viață de om, dacă ar fi să îl citez pe poetul Marko Bela, care spunea deunăzi că așa, pe la 18-21 de ani începem să fim oameni. Sunt ani de libertate a cuvântului, ani în care scriitura nu a mai fost nevoită să stea prin serbare, indiferent dacă a fost pro sau contra cuiva. Acești ani au însă un mare păcat: sub imperiul libertății vorbeii, lingușitorii, pentru a ajunge în atenția cititorului care altfel poate

nici nu ar fi auzit de ei, s-au apucat să-și expună prin gazete gânduri elucibrante despre “valoarea” scrierii unuia sau altuia din idoli lor diriguitori. Astfel, texte de o valoare inexplicabil de slabă, dar care ridică osanale unuia sau altuia, văd zilnic lumina tiparului făcând să se umfle în pene atât scribul lingușitor cât și scribul lingușit care, dacă ar avea simțul valorii, ar prefera, vorba unui amic, să se scrie rar despre el, dar obiectiv, decât să-și ridice statui din nisip în fața ploii. Totuși, acest gen de mercenariat și de ierarhizare publică în baza unor referințe care, în realitate, nu valorează doi bani, a fost în cei 21 de ani scurși și se pare că va rămâne și de acum înainte ca o formulă magică de gădilare a orgoliilor. Ea bruiază însă adevărata scară a valorilor care ar trebui să ne dea o imagine reală asupra actului creativ într-o Românie confuză în care am ajuns să ne raportăm mai degrabă la textul jurnalistic și la spectacolul mediatic decât la actul de creație care ar trebui să ajute generațiile viitoare să meargă mai departe. Iar dacă acestora adăugăm plăcerea nebanuită “a prietenilor” de a se lăuda între ei spre păcălirea cititorului neavizat, dar care pune uneori preț pe scrisele din gazetele ce-și arogă dreptul de orientare și formare a opiniilor, peisajul este complet...

Probabil totul e legat de teoria lui 2012, însă nu avem dreptul să cădem pradă fatalismului fără a privi mai departe! Cu atât mai mult cu cât avem Cuvântul și Libertatea lui, suficiente unelte pentru a sancționa minciuna, ipocrizia, fariseismul și falsul, indiferent de forma lor de manifestare, chiar cu riscul de a provoca vreun tsunami între narcisiștii puși singuri pe socluri în locul adevăratelor valori.

Se vor supăra iarăși unii, dar avem nevoie de repere, nu de genii false.

Scrisori întredeschise

Iulian BOLDEA

Scrisori către fiul meu (Ed. Humanitas, 2008) de Gabriel Liiceanu nu e o carte ușor de comentat. În primul rând, exegetul trebuie să-și asume efortul de a se sustrage seducției stilului și ideții autorului. Condiția primordială a comentariului optim e, cum se știe, asumarea unei poziții exterior-obiective față de text; ei bine, o astfel de detașare e greu de realizat în fața acestor scrisori din care răzbat revelații ale memoriei, jubilații ale intelectului și precarități ale clipei, tristeți și convulsii ale trupului. *Boala* e un topos recurent aici; radiografia spasmelor cărnii e asumată cu minuție și finețe analitică, în enunțuri riguroase și analitice, nu lipsite însă de vibrație emotivă. De altfel, arhitectura trupului, meandrele și abisurile lui, sunt surprinse cu acuitate, în pagini descriptive ce redau vibrația reținută a geografiei

insondabile a cărnii, cu aparențele sale armonioase și cu hăurile insondabile abia bănuite, într-un tulburător exercițiu de autorevelare.

Retorica memoriei afective, la care face apel autorul, este pusă în scenă prin modulările unei voci auctoriale care preia, rând pe rând, registre stilistice diverse, strategii și nuanțe ale rostirii ce caută să circumscrie, să actualizeze trăiri evanescente, gesturi revolote, scene și oameni de altădată. Dincolo de ecourile autobiografice pe care *Scrisorile* le amorsează (scenele americane, episoade ale șederii la Heidelberg, amintirile din casa copilăriei, din adolescență, dar și relieful în aparență anodin al gesturilor cotidiene), există aici un flux, uneori subteran, alteori cât se poate de explicit, de ideție filosofică, de reflecție asupra condiției umanului, asupra rolului și rostului lucidității, asupra unor concepte precum timpul, moartea, istoria, destinul etc. Revelatoare sunt, de pildă, considerațiile despre luciditate, ca postură esențială a ființei ce refuză să abdice de la condiția sa cunoscătoare, de la rostul său primordial, de asumare fără rest a beneficiilor rațiunii.

De fapt, expresivitatea și farmecul *Scrisorilor* lui Gabriel Liiceanu provin din această mixtură indisolubilă a extazei senzorialității și a tensiunii ideatice. Cele două voci ale discursului autobiografic, de care amintește chiar autorul, a „teoriei” și a „vieții”, sunt asemeni vaselor comunicante, funcționând într-un regim al compensărilor reciproce și al regularizării.

(continuare în pagina 7)

Gyarmathy János, artistul plastic al lunii decembrie

SIMBOLURI ÎN BRONZ

“Visul călătorului”

Născut la 11 ianuarie 1955 în Miercurea Nirajului, artistul Gyarmathy János este absolvent al Institutului de Arte Plastice „Ion Andreescu”, Cluj Napoca, promoția 1980, secția sculptură. Numeroasele expoziții personale și de grup, interne și internaționale, lucrările aflate în colecții particulare și cele de for civic, îl impun ca pe unul dintre cei mai valoroși și apreciați sculptori ai urbei mureșene. (Cora FODOR)

Distincția “Fibula de la Suseni”

Cu prilejul Zilei Naționale a României – 1 Decembrie 2010 –, în sala de oglinzi a Palatului Culturii din Târgu-Mureș, dl. Marius Pașcan, prefectul Județului Mureș, a acordat diplomele de excelență și înalta distincție “Fibula de la Suseni” unui număr de patru personalități ale vieții culturale-științifice mureșene care au avut, de-a lungul vremii, contribuții reale, de necontestat, fiecare în domeniile lor de activitate, ducând la creșterea prestigiului județului în țară și în lume.

Descoperită în anul 1924, într-o cărămidărie de la intrarea în localitatea Suseni, de lângă Reghin, fibula de bronz cunoscută sub această denumire are o vechime de circa 3200 de ani, datând din secolul XII î. Chr., fiind, la origine, o decorație militară, semnificând, prin ornamentația ei specifică, cu cele trei spirale (două mai mici și una mai mare), posibilitatea oricărui ins, în baza faptelor sale, de a dobândi un grad important în ierarhia războinică a populației acestor meleaguri trăitoare în epoca bronzului.

Așadar, decernată începând din anul 2001, medalia este acordată exclusiv bărbaților, fiind conferită până în prezent la doar 56 de personalități (unora, postmortem), dintre care îi amintim aici pe scriitorii Ion Horea, Cornel Moraru, Iulian Boldea, Eugeniu Nistor, Zeno Ghițulescu, Lazăr Lădăriu, dar și pe filosofii Alexandru Surdu, Gheorghe Vlăduțescu, pe istoricii Grigore Ploșteanu și Cornel Sigmirean, și alții. Distincțiile conferite sunt copii ale originalului, aflat în patrimoniul Muzeului Județean Mureș, realizate de către artistul plastic Hunyadi Ladislau.

(Continuare în pagina 7)

Conferința cu participare internațională

Comunicare, Context, Interdisciplinaritate

de Eugeniu Nistor

Universitatea „Petru Maior” din Târgu-Mureș, Facultatea de Științe și Litere – Catedra de filologie, a organizat în zilele de 19-20 noiembrie 2010, prima ediție a Conferinței cu participare internațională **Comunicare, context, interdisciplinaritate**, în parteneriat cu: Primăria Municipiului Târgu-Mureș, Consiliul Județean Mureș, Uniunea Scriitorilor – Filiala Târgu-Mureș și Revista „Vatra”.

Comitetul științific al manifestării a avut următoarea componență: președinți de onoare - **Acad. Alexandru Surdu** și **Acad. Gheorghe Vlăduțescu** (București); președinte - prof. univ. dr. ing. **Liviu Marian**, rectorul universității organizatoare; membri - prof. univ. dr. **Virgil Nemoianu** (Washington - SUA), prof. univ. dr. **Antonio Spadaro** (Roma - Italia), prof. univ. dr. **Constantin Schifirneț** (București), prof. univ. dr. **Alina Bărgăoanu** (București), prof. univ. dr. **Alexandru Cistelean** (Târgu-Mureș), prof. univ. dr. **Cornel Moraru** (Târgu-Mureș), prof. univ. dr. **Ilie Rad** (Cluj-Napoca), Conf. univ. dr. **Delia Balaban** (Cluj-Napoca), conf. univ. dr. **Dorin Popa** (Iași).

După ce, vineri, 19 noiembrie, au fost primiți și înregistrați participanții, începând cu ora 10.00, în Aula Magna, a avut loc deschiderea festivă a manifestării, prilej cu care au rostit alocuțiuni: **Marius Pașcan**, prefectul județului Mureș, **Ioan Cristian Chirteș**, vicepreședinte al Consiliului Județean Mureș, prof. univ. dr. ing. **Liviu Marian**, rectorul universității gazdă, urmând apoi cele două comunicări în plen, susținute de **Acad. Alexandru Surdu** – *Comunicare și comunitate* și **Acad. Gheorghe Vlăduțescu** – *Educația dialogului*. Moderatorul festivității de deschidere a fost prof. univ. dr. **Iulian Boldea**, decanul Facultatea de Științe și Litere și, în același timp, președintele Comitetului de organizare.

După o pauză de cafea, începând cu ora 12.00, s-au desfășurat, lucrările de comunicări științifice pe secțiuni. Astfel, la secțiunea **Comunicare, relații publice, jurnalism și psihologie**, desfășurată în Aula Magna, moderată la modul excepțional (fără nici o exagerare) de **Acad. prof. univ. dr. ALEXANDRU SURDU**, s-au prezentat următoarele comunicări: **conf. univ. dr. Ioan Dănilă**, Universitatea „Vasile Alecsandri”, Bacău, *Linguistics and mass-media*; **conf. univ. dr. Corina Teodor**, Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș, *La originile presei savante ardelene: Archiv pentru filologie și istorie* (1867-1872); **conf. univ. dr. Dorin Popa**, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, **drd. Delia Gavrilu**, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași, *Planuri de organizare a textului. Textualitate și secvențialitate în televiziune*; **conf. univ. dr. Eva Szekely**, Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș, *Perspective semiotice în educarea competențelor comunicative*; **lector univ. dr. Eugeniu Nistor**, Universitatea „Petru Maior” din Târgu-Mureș, *Analiza emisiunii de televiziune „La porțile cerului”*, de Grigore Leșe, și *Prolegomene la o istorie a publicității în perioada pre-marketing* (din antichitate până la 1900); **dr. Marian Nen-cescu**, redactor-șef, revista „Biblioteca Bucureștilor”, *De ce nu avem p.r.-iști credibili?*; **dr. Mariana Gorczyca**, Colegiul Național „Mircea Eliade”, Sighișoara, *Banalitatea extraordinară a televiziunii și diagnosticul pus de Bourdieu*; **asist. univ. drd. Corina Rotar**, **asist. univ. drd. Veronica Ilieș**, **asist. univ. drd. Paul Fărcaș**, toate de la Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, *Construcție și prezentare de mesaj în vederea creării și promovării imaginii unei organizații*; **lector univ. dr. Larisa Ileana Casangiu**, Universitatea „Ovidius”, Constanța, *Comunicarea afectivă în mediul educațional*; **cercet. dr. Daniela Gîfu**, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași, *Utilizarea tehnologiilor de prelucrare a limbajului natural în context electoral: metoda LIWC-2007*; **lector univ. drd. Silvia Negruțiu**, Universitatea de Artă Teatrală, Târgu-Mureș, *Mesajul educațional în contextul discursului poetic vierean*; **drd. Neculai Muscalu**, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, *Comunicarea didactică, o comunicare instrumentală implicată în susținerea unui proces sistematic de învățare*.

La secțiunea **Comunicare și literatură (1)**, sala R 21, moderată de **prof. univ. dr. AL. CISTELECAN**, Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș, acesta a prezentat eseul *Critica de identificare și riscurile ei*, urmându-l apoi: **conf. univ. dr. Ioan Dănilă**, Universitatea „Vasile Alecsandri”, Bacău, *The (bio)graphy of the literary text. A case study – Ioana Postelnicu*; **lector univ. dr. Andrei Terian**, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu, *Metodologie și ideologie în critica românească din perioada național-comunismului (1965-1989). Câteva considerații generale*; **cercet. științ. dr. Cătălin Bobb**, Academia Română, Filiala Iași, *„Textul” ca propunere de „lume” între explicație și înțelegere*; **drd. Briana Belciug**, Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, *Le dialogue des arts: Femmes d'Alger dans leur appartement d'Assia Djebar*; **drd. Anca Măgurean**, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, *Les origines bibliques des eaux hébertiennes*; **drd. Romana Colceriu (Pantea)**, Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș, *Mircea Eliade. Discursul Huliganilor - vocea modernității*; **drd. Daniela Pintilei**, Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, *Les Rougon-Macquart entre mythe et légende*; **drd. Hristina E. Popa**, Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș, *Clericii în memorialistica detenției comuniste*.

La secțiunea **Comunicare și literatură (2)**, sala R 04, avându-l moderator pe de **prof. univ. dr. IULIAN BOLDEA**, de la Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș, după ce a prezentat *E.M. Cioran și aporiile comunicării*, a fost urmat de: **asist. univ. drd. Dumitru-Mircea Buda**, Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș, *Construcția identității și problema autorității critice în cronicile radiofonice ale Monicăi Lovinescu*; **asist. univ. drd. Aurora Pașcan**, Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș, *Cultura media și postmodernismul*; **drd. Florina Cercel**, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, *Exil et intolérance dans l'œuvre d'Amin Maalouf*; **drd. Aurora Stănescu**, Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș, *Spiritul de frondă în limbajul poetic postmodern*; **drd. Oana-Cristina Dima**, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, *L'adultère chez Maupassant*; **drd. Ioana Laslo**, Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș, *Erotismul maladiu în lirica feminină a anilor '70*.

Cea de-a patra secțiune, **Comunicarea în context lingvistic**, sala R 39, a fost moderată de: **conf. univ. dr. LUMINIȚA CHIOREAN**, Universitatea „Petru Maior”, care a prezentat lucrarea *Editorialul de opinie. Nivelul practicilor discursive*, în continuare aducându-și aportul: **prof. univ. dr. Nina Zgardan**, Universitatea din Chișinău, *Funcțiile logico-semantice ale determinativului în terminologia sintagmatică*; **conf. univ. dr. Vladimir Florea**, IUFM, Versailles, *La page de garde, premier geste pour que l'oeuvre soit une oeuvre ouverte*; **conf. univ. dr. Doina Butiurcă**, Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș, *Limba ca Weltanschauung în dialogul intercultural contemporan*; **lector univ. dr. Attila Imre**, Universitatea „Sapientia”, Târgu-Mureș, *Basic meanings of the Romanian preposition deasupra*; **lector univ. dr. Cristina-Alice Toma**, Universitatea din Geneva; **conf. univ. dr. Doina Butiurcă**, Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș, *Comunicare, limbă, limbaj*; **lector univ. dr. Valerica Sporiș**, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu, *Abateri frecvente în exprimarea actuală. Sollecismul*; **Dimasi Maria, Koumasiti Vasiliki** (Grecia), *Languages spoken around the Black Sea as a second/foreign language: Greek influences to the Romanian language and their common characteristics*; **asist. univ. drd. Maria-Laura Rus**, Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș, *Preferințe lexicale actuale*; **asist. univ. drd. Bianca-Oana Han**, Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș, *Traducerea de literatură – formă de (auto)comunicare (1). Studiul de caz: Amintiri din Copilărie de Ion Creangă și Traducerea de literatură – formă de (auto)comunicare (2). Studiul de caz: Lacul de Mihai Eminescu*; **asist. univ. drd. Simina-Maria Dan**, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu, *Semnificații idioculturale ale termenului LUP în proverbele românești din culegerea lui Iuliu A. Zanne*; **asist. univ. drd. Cristian Lako**, Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș, *Comunicarea în vânzări bazată pe studiul onomasiologic*; **drd. Gabriel Petric**, Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș, *Miorița și actele de vorbire*; **drd. Veronica Buta**, Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș, *Decriptarea ironiei sau despre ambiguitate și niveluri interpretative*.

Începută chiar în aceeași zi cu sărbătoarea internațională a filosofiei, manifestarea științifică de la Târgu-Mureș poate fi socotită nu doar un prilej de întâlnire a specialiștilor din domeniul comunicării, ci și o reușită în privința atingerii unor obiective importante ale filosofiei comunicării, în general, și a comunicării pluri-, multi- și interdisciplinare, în special.

CENACLU • CENACLU • CENACLU • CENACLU**Ana Munteanu-Drăghici****Stele**

Pe boltă s-au aprins stele
Strălucitoare, prevestitoare, rebele...
Câte-o sclipire solitară...
Stăruitoare, milenară.
Altele-n patru zări-puncte cardinale
Prevestind răsăritul... apusul în cale....
Înalte sclipiri poartă carul mic, carul mare
Calea de-o zi sau de-o viață-n visare.
Privre de ochi pământean-
Teama visării de-un an.
Contemplarea de-o viață
Speranța că nu pier în ceață...
Dă Doamne „spuză de stele”
În rouă să renască rebelă
Aprinde stele și-n zi!
Credința noastră de-a fi.
De-a-mpărtași din paharul astral
Desprinși de prea pământean...
Coboară Doamne în clipa mea
Lumina divină de stea
Să-mi fie trecerea o felie
Din rotundul de veșnicie
Să te pot vedea în toate
Cu umblet, cu chip și cu șoapte.
Să pot descătușa iubirea din fire
Înrobită de-a vieții zidire...
Să cuprind nemărginirea
Cu stelele din ochi vestind iubirea...

Rudy Moca**Țara de copii nu e acasă!**

Încerc să-mi adun gândurile
Plecate de acasă
La muncă în străinătate
Toate au studii superioare!
Unul în Spania,
Altul în Italia,
Un altul în Olanda
Și ultimul în Canada!
Toate îmi scriu în aceeași limbă maternă!
Alta, decât vitrega limbă
Ce i-a primit cu viză!
Cel mai greu
Este că...
Nu au învățat cuvântul DOR
În limba țării de
Adopție temporară.
Câștigă binișor...
Iluzii,
Pentru un trai decent
Le este dor de cimitirul din Săpânța
Unde moartea și-a luat
Licența în umor.
Acolo au învățat că
Țara de copii
nu e acasă!
Și toate îmi scriu :
Tată, ne primești acasa ?

Cărți primite la redacție:

- **“Rănirea vederii”**, poezii de **Victor Munteanu**, Editura Fundației Culturale Căncicov, Bacău, 2010. Volumul reunește, în ediție revăzută și definitivă, cărțile *Vești la marginea acoperișului* (Editura “Saeculum”, București 1993) și *Locuință pentru un strigăt*, Editura Fundației Culturale Căncicov, Bacău, 2004.

- **“Căința de a fi”**, poezii de **Marius Pașcan**, Editura Ardealul 2010, prefață **Marius Însurățelu**, Cuvânt înainte **Cristian Stamatoiu**, introducere **Florin Piersic**.

- **“Sub zodia patimilor”**, roman, de **Ion Ilie Mileșan**, Editura Ardealul 2010.

- **“Lacrima destinului”**, poezii de **Gheorghe Păcurar**, Editura Ardealul 2010, selecția poeziilor de **Ioan Găbudean**, cu o prefață de **Iulian Boldea**.

Acum, la sfârșit de an 2010 și în așteptarea noului an, 2011, redacția revistei LitArt le urează tuturor colaboratorilor și cititorilor să aibă parte de un an nou plin de inspirație și fericire.

La mulți ani!

Revista “Tuș” te invită să participi la concurs!

Fii tu însuși și folosește-ți creativitatea fără nici o rețineră, deoarece aici nu primești note, ci premii. Important este ca ideile și lucrarea să fie ale tale și să ai o exprimare clară.

Premiul constă într-o felicitare desenată după textul scris de copii, de ilustratorii Revistei Tuș.

Concursul Revistei Tuș pe luna ianuarie 2011

Continuă poezia următoare cu două sau mai multe versuri.

*Peștii care sar afară din ocean
Îi punem în borcan...*

Intră apoi pe www.revistatus.ro, completează formularul și postează poezia ta.

“Fac parte dintr-o generație solicitată de istorie”

- interviu realizat de Mihai SUCIU cu academicianul Ion BĂNCILĂ -

Personalitate marcantă a geologiei românești, academicianul ION BĂNCILĂ s-a născut la 2 februarie 1901, în comuna Scorțaru Nou, județul Brăila. A onorat numeroase funcții „manageriale” în instituții de referință pentru LUMINA – înțeles propriu! – românului. A urcat povârnișul ierarhiei didactice universitare până...pe Ceahlăul acesteia. Ca practicant, și-a încrustat pe veci numele și iscusința pe frontispiciul celor mai îndrăznețe baraje ale hidrocentralelor din România și de pe alte meridiane. A bătut Carpații, step by step, scotocindu-le măruntaiele, partea lor nearătată muritorului de rând.

Încununată cu distincții înalte activitatea geologului eminent, neocolit nici de nedreptăți și prigoană. Finalmente, viața l-a reabilitat; se poate spune și că Domnia Sa i-a acordat timpul și șansa să se reabiliteze pentru necazurile pe care, fără să-l întrebe, i le-a trântit în biografie, pe lângă cele multe bune și frumoase. Timpul a fost generos cu decanul de vârstă al Academiei Române, cotate printre cei mai mari geologi ai țării.

Cât despre luciditatea, demnă de invidie, acuitatea observațiilor și intensitatea trăirii clipei, ce alt mai viu argument că tinerețea nu ține atât de biologic, cât de spirit. La 97 de ani, domnul academician este un interlocutor cum și-ar dori orice gazetar. Parte din dialogul de câteva ore cu Domnia Sa – cu întreruperi din partea ficei amfitrionului, îngrijorată de sănătatea intervievatului! -, reținut pe bandă de magnetofon în locuința de pe strada C. Sandu-Aldea din București, stă mărturie.

„Ce a fost geologia pentru mine? O predispoziție de a recepționa cadrele naturale. O pasiune, o curiozitate, un volum de muncă imens, o stare de spirit. O dorință de a aprofunda noțiunile și de a da o explicație logică observațiilor făcute. O tentativă zadarnică de a împleni cunoscutul cu necunoscutul, de a filozofa asupra destinului, a vieții în general; către ce mergem și unde vrem să ajungem”.

- Cântecul pe care îl auzeam de la tata era acesta al lui Avram Iancu. Erau niște strofe pe care nu le mai țin minte. Un cântecel pe care îl fredona foarte des, cu multă emoție, și a rămas în amintirea mea ca simbolul acestui suflet ardelenesc. Încât, mi-a făcut mare plăcere și emoție, totodată, că dumneavoastră v-ați referit prima dată la Ardeal. Pentru că, după simțirea mea, Ardealul rămâne eternitatea noastră națională. Și baștina mea acolo este.

- Iar Carpații ne sunt șira spinării, spunea Delavrancea. Pentru Domnia Voastră, ce-au fost Carpații, domnule academician? Și ce sunt?

- Ce sunt Carpații? Toată lumea se cuprinde în această expresie a Carpaților. Mi-aduc aminte că profesorul Simion Mehedinți a scris despre așa-zisul Bloc Carpatic. Din păcate, el n-a mai putut să scrie pentru că a fost ceea ce știți cu el. O tragedie toată viața lui. Dacă mă întrebați ce sunt Carpații, aș zice că sunt acest bloc la care s-a gândit Mehedinți, înțelegând printr-aceasta toată materialitatea și sufletul care s-a integrat în această siluetă a vremii. Ceva care a venit de departe, din geologia timpului. A răsbătut drumuri de milioane de ani, poate mai mult decât milioane. Ajuns până astăzi să ni se arate ce este încă. Dar întrebarea este ce va deveni și ce să existe să se mențină în viitor, din expresia aceasta a blocului. Trebuie să aducem un conținut conștient și clar. Pentru cine? Pentru cei care se simt cu simț românesc. Pentru mine, Carpații sunt tot ce se poate imagina, ce poate simți un om care a trăit în această lungă viață și, în sfârșit, începe să-și facă socotelile din urmă.

- Să dea Dumnezeu să fie cât mai departe acest „din urmă”! Domnule academician, să localizăm un punct al Blocului Carpatic, un punct foarte mic raportat la mărimea și mărimea Carpaților, Hășmașul Mare. Domnia voastră îi spuneți Hăghimaș și i-ați prins toate secretele, toate ascunzătorile. Este și punctul meu de obârșie. Mai aveți amintiri despre Hăghimașul studiat în 1936?

- Da. Eu n-aveam nimic de-a face cu Hăghimașul, decât când mi s-a spus de profesorul meu, Sava Atanasiu, să fac o lucrare de doctorat. Și mi-a spus să fac zona asta a Ciucului și Hăghimaș. Bineînțeles, îi spuneam în toate felurile; până la urmă: Hăghimaș. Este undeva la răsărit de Izvorul Mureșului. De-acolo, pleacă Mureșul spre nord, se întoarce la stânga spre apus, străbate Ardealul. Oltul - spre sud, spre Brașov. La Căineni, intră în Țara Românească. Încât, Hăghimașul este un reper central al reliefului și al simțirilor.

- Ați băut apă din izvorul propriu-zis al Oltului?

- De multe ori. Era în Hăghimaș un izvor mare, frumos. O mulțime de resturi de astea, de scoici. Mă rog, pe mine ca specialist mă interesa prezența acestor amoniți. Expresie pur geologică. Eram pasionat și interesat de toate viețuitoarele acestea împietrite, care zăceau așa printre pietre, și căutam să bag cât mai multe în geanta mea de teren, ca să am un fel de zestre de specialist acolo. Alții s-au mai ocupat de partea asta științifică, au mai făcut lucrări. Am făcut și eu, încât a intrat în zestre asta geologică de multă vreme. Cred că o sută de ani în urmă a ocupat atenția geologilor Hăghimașul. Iar dacă aveți curiozitatea să mergeți până la Cheile Bicazului...

- Am fost de multe ori, domnule profesor!

- Mă bucur. Și vă urcați pe Valea Bicăjelului, așa, ajungeți foarte repede și relativ ușor până la Piatra Singuratică. Și acolo o să vedeți un cioban pe care eu îl vedeam adesea, cam bătrân, cu o căciulă de aia cu fundul întors, cu zeghea lui peste umăr, rezumat de băta, și făcând strajă timpurilor, tuturor. E mult de atunci, acum 80 de ani.

- Ați escaladat și Piatra Singuratică?

- Nu. Nu, pentru că nu aveam acolo motive de cercetare, atenția era la baza stâncii.

- Ce ascunde muntele?

- A scos apa, izvoarele, mereu au scos pietre din alea. Și acolo, găseam resturile de amoniți.

- Spuneți-mi, domnule profesor, pasiunea și concentrarea pe profesie v-au dat și răgaz să admirați frumosul muntelui?

- Fără îndoială. Fără îndoială. Pentru mine, aș putea zice că cea mai mare parte a fost aceea pe care am îndreptat-o spre admirația munților, a celor din apropiere, dar mai mult a munților de departe. Pentru că, de-acolo, din Hăghimaș, se vede Ceahlăul. Ceahlăul ne-a ținut de strajă mereu, până astăzi. Și nu se pot rupe Carpații din entitatea geologică și geografică a peisajului. Ele sunt legate una de alta, imaginea Hăghimașului și aceea a Ceahlăului merg împreună una cu alta. I

- La puțin timp după apariția lucrării Domniei Voas-

tre, în 1936, Geo Bogza străbătea cu pasul aceleași meleaguri și avea să ivească, în '39; „Cartea Oltului”. Fericită incidență în jurul aceluiași reper geografic afectiv! „O tentativă zadarnică de a împleni cunoscutul cu necunoscutul”. Astfel defineați, nu demult geologia. Vă mențineți depoziția? De ce zadarnică?! „Urmele” lăsate vă contrazic.

- Zadarnică pentru că nu are un sfârșit. Și nu e posibil să ajungi la un sfârșit. Este o întrebare pe care, ca om, ca ființă, n-o poți ocoli. A apărut de undeva din haos. Poate nu din haos, dar ceva care s-a materializat într-o succesiune și varietate de forme de viață, a căror origine ne scapă. Și ne scapă iremediabil. Sigur că, din punct de vedere material, lucrurile sunt simple. Dar dacă vedeți și dincolo de interesul acesta, sau suficiența viziunii materialiste, încerci să înțelegi lucrurile ce se întâmplă, este imposibil. Nu poți să înțelegi ce se întâmplă cu viața aceasta. Și ce este viața și unde vrea să meargă.

- „Nu cerceta aceste legi” avertiza poetul, tot ardelean, Coșbuc pe nume.

- Desigur. Așa este.

- Dar, domnule profesor, prin dăruirea, prin truda Domniei Voastre și prin competență, ați spulberat o mare parte de necunoscut, apropiind-o de om, transformată în cunoscut. Mă refer la fața nevăzută pentru muritorul de rând a muntelui, a Carpaților.

- Da. În oarece măsură, da. Dar această parte este așa de mică, minusculă, față de întrebarea pe care ne-o punem, nu cu intenție, dar cu ambiția de a ști că totul este bine aranjat, pus așa în sertare, și, în final, totul nu mai e de pus la îndoială. Nu, geologia este ceva care nu a avut început și nu poate să aibă sfârșit. Așa cum este viața unui om, a oamenilor în general. Dumnezeu doar știe ce este, de unde vine.

- Și încotro merge! Mai afirmați undeva că geologia vă oferă prilejul de a filozofa asupra destinului. Între filosoful profesionist care a fost fratele Domniei Voastre, Vasile Băncilă, și omul de știință Ion Băncilă, între filosofie și pragmatismul profesiei de geolog, pare o prăpastie de netrecut. Totuși, frați din același trunchi...

- Nici un fel de prăpastie. El a dus la o formă mai subtilă a întrebărilor și poate că a încercat o rezolvare. Eu știu? Nu văd cum ar fi putut să rezolve, dar în orice caz s-a preocupat de toate astea. Adică, și-a făcut un fel de a lega fenomenul ăsta al vieții și al spiritualității adunată în legi de viață. Și a adunat-o într-un fel cum se zice idealist. Eu am păstrat această nuanță pentru că eram destul de în vârstă când am început să fac geologie și acest izvor de sensibilitate față de viață a rămas și la el ca și la mine. Noi suntem de aceeași natură, cu toată specializarea asta oarecum pretențioasă - n-am ce să fac, trebuie să spun acest cuvânt - de a lua un domeniu și a lămurii unele probleme, acelea care sunt de natură intimă, ale sufletului omenesc, rămân la mine așa cum au fost. Pentru mine, religiozitatea a fost în permanență prezentă. De ce? Dumnezeu știe!

- Dar v-a fost și suport în vremuri potrivnice.

- Mi-a fost, da, sigur, pentru că nu puteam să trăiesc fără aceste idealuri care mă frământau.

- La această înălțime a vârstei, 97 de ani bătuți pe muchie, se poate spune că timpul a fost generos cu decanul de vârstă al Academiei Române. Dar și Domnia Voastră i-ați oferit timpului șansa să se reabiliteze, reabilitându-vă, oferindu-vă ceea ce meritați.

- M-aș declara un om norocos. Am scăpat de bolile cele mai rele și am iesit la mal.

- Nu pot ocoli întrebarea-mirare, care nu scapă gazetarului în fața miracolului vieții: există un secret, o motivație a longevității?

- Nici unul! Dumnezeu!

- Nu l-ați ajutat?

- Nici un efort. Nici medical. O întâmplare... Fac parte dintr-o generație foarte solicitată de istorie. În copilărie, fenomenul tulburare al războaielor balcanice, 1912. Apoi, războiul cu nemții. O istorie extraordinară de dură. Retragerea în Moldova. Am plecat la 16 ani în Moldova (originar din Scorțarii Noi - Brăila, n.n.), sub spectrul armatelor invadatoare. Doi ani am stat acolo. Experiență unică. Fratele (filosoful Vasile Băncilă, n.n.) a fost rănit în război, purtat prin spitale, vai de capul lui! Nicu, fratele mai mare, a făcut patru ani de război. Experiențele nu au trecut peste noi. Mii de copii din liceu, abia ajunși la școli militare, înrolați în armată să lupte pentru idealul eliberării și Unirea din 1918. Personalități marcante manifestau cu putere pentru realizarea ideii. Absorbiți de idee, au aprins soarele în mintea noastră: ce să fie România viitoare? Acum, punem la îndoială niște viziuni de atunci, dar ar fi frumos să nu

se piardă ardoarea generației noastre, să rămână vie flacăra idealismului și unitatea națională. Dacă mă întrebați ce este pentru mine mai valoros, v-aș spune că ardența în speranța idealului național.

- Ați avut și modele umane pe măsura idealului. Pe atunci, și mai încoace, după Unire, sacrificiul pentru patrie se exprima în fapte, nu în vorbe.

- La Vaslui, în refugiu, am avut director de școală pe profesorul Moisil. Nu matematicianul, ci tatăl, un om de prin Nasăud. Numismat. Lucra la Academie, istoric, firește. A fost directorul liceului în război. Ne-a educat cât s-a putut. Am ajuns la Brăila, dar nu am avut posibilitatea de a continua liceul. Un an, am citit pe rupe în bibliotecă. Am băgat în cutia asta cât s-a putut.

- Ne apropiem de momentul marilor opțiuni.

- Am intrat sub influența lui Vasile. Era student la filosofie. A zis să mă fac și eu filosof. La examen, am dat peste Nae Ionescu, care m-a găsit inap pentru filosofia pe care o făceau ei. Atunci, Vasile mi-a sugerat științele naturale. Idee genială: 3-4 ani am urmat științele naturale. Apoi, preparator la Geologie. De ce acolo? Că acolo era loc liber. Cu Sava Atanasiu. Preparatorul lui plecase în străinătate. L-am înlocuit. Nu știam ce-i aia. „Nu-i nimica - zice - ai să vezi ce-i!”. M-am făcut preparator. De aici, drum deschis spre Geologie. Doctorat cu profesorul Sava, subiectul recomandat din zona Ciuc - Hăghimaș („Studii Geologice în Munții Hăghimaș - Ciuc, Carpații Orientali”, 1936, n.n.). Geolog - din întâmplare. Și din noroc. Pentru mine, antidot pentru alte feluri de preocupări. Mi-a plăcut și-i foarte interesant.

- Ați avea tăria să o luați de la capăt?

- O, Doamne ferește! Atâta-mi mai trebuie! A fost nostim într-un fel. Mă și amuză ce s-a ales din comedia asta.

- „Comedia umană”?

- Nu, a omului. Cea umană e rezervată altora. M-aș declara un om norocos. Am scăpat de bolile cele mai rele și am ieșit la mal.

- Noroc și pentru Geologia românească!

- Nu știu, nu știu. Aș vrea să le mai spun geologilor câteva lucruri, dar nu mai am posibilitatea ascultării.

- Step by step, din munte în munte, ciocănind Carpații cu unealta geologului, dar și scrutați cu ascuțimea spiritului, întrebându-i de ... sănătate, și simultan, învățându-i pe alții „alfabetul” cu care se poate citi istoria pământului scrisă prin ere geologice, ați ajuns pe creste: personalitate de vârf a geologiei românești. Anii, mulți, au ce măsura, au ce recapitula!

- Această înviore a spiritului uman este necesară.

Trecerea pe o treaptă nouă intră în rostul firii. Fenomen care ne depășește. Nu vreau să jignesc timpurile, dar îmi amintesc toată literatura citită. Nu mai are căutare nici în amintire. Ce să citească tânărul?

- Caragiale!

- ăsta, da. Dar peste 20 de ani și el va fi perimat. Această împospătare e înscrisă în natură.

- Eminescu, poetul național, tot în con de umbră, tot proscris?

- El - deasupra. Peste 100 de ani, va vorbi câte unui specialist. Sau îndrăgostit. Pe Dante câți l-au citit?

- Cei de la Filologie, musai!

- Sunteți un optimist, pe fond pesimist!

- Domnia Voastră?

- Sunt un realist. Om care am auzit și văzut prea multe. Și mai am chef de exprimare, uite.

- Ne robotizăm, acceptăm alternativa?

- Nu pot să vă spun. O să facă fiecare generație o variantă care să nu fie lipsită de haz, ca aceasta a discotecii.

- Și a roleurilor!

- Un tânăr entuziast, când îl văd, îmi face plăcere. Dar consumul pentru prostii, lucruri neesențiale, mă dezgustă. Eu sunt obligat timpului meu. Noi ne-am format singuri. Din clasele mici, am început să citesc. Literatura timpului: semănătoristii, un Adamescu, o „Biblioteca pentru toți”. În clasa a IV - a, aveam capul plin cu literatură de nivel mediu. Trebuia să citesc altceva. Am intrat în război; am citit ce s-a întâmplat, ce găseam. Și am trăit idealul acesta al neamului în suflet. Un profesor extraordinar, Vasile Goraș, directorul liceului din Brăila, era înțelept, ne privea „pe fereastră” nu se băga. Vedea cum facem, ne lăsa să ne descurcăm. Dădeam serbări prin sate. Țărani ne dădeau câte un bănuț. Îl prefăceam în cărți. Biblioteca „Armencea”, adunată de copii, a fost hăcuită de nenorocii care au schimbat timpurile...

Ediție specială

de Maria CĂLIN

- Ediție specială! Ediție specială de sărbători. Brad de Crăciun, la numai un leu. Luați "Viața Liberă", ziarul local! Ediție specială... la numai un leu...

Printre mașinile oprite la semafor, glasul baiatului ce vinde ziare încearcă să acopere zgomotul făcut de zarva orașului în ajun de Crăciun, să acopere claxoanele nervoase ale mașinilor luxoase, colindele ce se aud din boxe date la maximum. Se uită îngrijorat în sus spre semafor, mai sunt 12 secunde și se schimbă culoarea. Trebuie să vândă măcar două ziare. În sfârșit, prin geamul portierei apare o mână fină, ce-întinde 10 lei.

- Dă-mi și mie un ziar, copile! Băiatul îi întinde ziarul, încercând să caute cu cealaltă mână, cât mai repede restul. Dar cele douăsprezece secunde au trecut deja, aude un "păstrează restul" grăbit, și mașina pleacă în trombă, lăsând în urmă un amestec de mirosoare, de parfum fin, de brad adevărat și benzină. Ce rău îi pare băiatului: oare ce-o crede doamna de la volan, c-am întârziat intenționat... dar nu... aveam mâinile prea înghețate, și chiar nici nu-mi trebuie pomană, doar de aceea muncesc, vreau bani adevărați... bani muncii!

Gândurile băiatului treceau asemenea secundelor între verde și roșu, asemenea mașinilor care mai de care încărcate cu cadouri și brazi adevărați, asemenea trecătorilor grăbiți să nu-i prindă inserarea pe drum și poate, asemenea timpului.

- Ediție specială! Ediție specială de sărbători! Brad de Crăciun, la numai un leu....

- Ia, dă-mi și mie un ziar, băi fraiere! îi strigă un macho cu coșuri pe față, mușcând lacom dintr-o portocală. Băiatul îi întinde ziarul cu bradul colorat, mare cât toată pagina, și cu ochii la portocală, nu realizează că a plecat, decât când aude scârșnetul roților și hohotul de râs al celor din mașină. Surâde trist, îi iartă, zicându-și, ca un om bătrân la cei opt ani ai lui: tineri, fără minte! Nu-i pare rău de ziar, îi pare bine că bradul lui desenat a născut un râs, așa cum era, era un râs.

Semaforul își face treaba mai departe și-și amestecă culorile cu cele ale luminilelor de pe stâlpi. Când se aprind luminile știe că este timpul să plece spre casă, mașinile sunt din ce în ce mai grăbite, oamenii au alte priorități decât să cumpere ziare, așa că salută semaforul ce-i zâmbește verde și pleacă spre stația de autobuz. Dar nu, în seara asta nu va lua autobuzul, va merge pe jos. A început să ningă și e atât de frumos când în zăpadă se reflectă lumina din case, din reclame, din brazii adevărați.

Ajunge acasă înfrigorat, ud la picioare, dar cu luminile în privire. Nerăbdător, începe să facă socoteli. Treizeci de ziare cu brazi mari cât pagina minus nouă rămase, a vândut douăzeci și unu. Ba nu! a vândut doar douăzeci, un brad... a fost... pomană... nu! brazii nu se dau de pomană, a fost cadou... deci, trebuie să aibă douăzeci și unu de lei... numără încet bănuții și ei reci. Noroc cu doamna ce i-a lăsat restul, altfel ar fi trebuit să plătească un ziar... ce frumoasă era doamna, ce frumos era bradul din mașină!!! Deodată fața îi este luminată de un gând. Va avea și el brad, își va cumpăra restul ziarelor din banii rămași. Va da doar un ziar retur. Nu! Nu cumpără ziare, cumpără brazi. Nu durează mult și de pe perete opt brazi îi zâmbesc, câte unul pentru fiecare an de viață, brazi mari, împodobiiți cu de toate. În casă miroase a cerneală, a zăpadă, a vis. Băiatul adoarme fericit. Se visează sub brad, mușcând dintr-o portocală...

Revista Tuș • Revista Tuș • Revista Tuș • Revista Tuș • Revista Tuș • Revista Tuș • Revista Tuș • Revista Tuș

Poveste de Crăciun

de Laurențiu BLAGA

Primii fulgi de zăpadă nu începuseră încă să cadă, și Pufuleț rămăsese singur pe străzile orașului... Pufuleț, așa îi spusese mama sa, datorită blâniei sale pufoase. Mama sa murise, călcată de o mașină, iar Pufuleț trebuise să își ia în piept viața sa de cățel.

Nu mai mâncase nimic de vreo două zile iar frigul îl făcea să tremure fără oprire. De abia mai putea sta pe lăbuțele sale de cățeluș orfan. Se plimba și privea oarecum speriat la miile de luminile ce umpluseră orașul: brazi împodobiiți cu tot felul de beculite, care mai de care mai colorate, vitrine pline de scilipici, cutii împachetate în staniol cu fundă roșie. Era un spectacol pe care el nu îl trăise până acum. Își aminti de cele spuse de mama sa în urmă cu ceva vreme, despre un moș bătrân care vine în fiecare an și le aduce copiilor cadouri. Dar amărăciunea îl năpădi când se gândi că el era doar un cățeluș orfan, iar cățelușilor... moșul nu le aduce niciodată nimic. Era Ajunul Crăciunului iar oamenii se grăbeau către case să îl aștepte pe moș.

Și cum mergea Pufuleț așa, abătut și flămând, ajunse într-o zonă mai întunecoasă, în spatele unor blocuri gri, reci și întunecate. Mare îi fu spaima când dădu bot în bot cu un motan mare, negru și fioros. Pufuleț se sperie și primul gând fu să fugă. Dar slăbit și înghețat de frig cum era, nu mai putea să se miște.

„Ce faci, cățelușule?” îl întrebă motanul cel negru. „Nu te speria. Eu sunt Negrilă, cel mai negru dintre motanii cartierului. Ce vânt te aduce pe aici?”

Pufuleț își trase sufletul și cu jumătate de lătrat spuse:

„M-am pierdut... Sunt Pufuleț și am rămas orfan. Nu mai am unde să mă duc...”

Văzându-l atât de speriat și de slăbit, lui Negrilă i se făcu milă de bietul Pufuleț și îi spuse cu un mieunat prelung:

„Te văd slăbit și flămând... Vino cu mine să te încălzești și să mănânci ceva!”

Căpătând încredere, Pufuleț îl urmă încet pe Negrilă, care îl duse printr-o gaură la un beci de bloc. Țevile calde scoteau aburi iar Pufuleț începu să se încălzească. Negrilă plecă pe gaura beciului iar Pufuleț rămase singur. După câteva minute, Negrilă se întoarse cu o pungă de oase de la containerul cartierului.

„Uite, mănâncă! Trebuie să-ți revii... Ne așteaptă o iarnă lungă și grea...” spuse Negrilă.

Pufuleț se apucă să mănânce din oasele aduse iar primul gând care îi veni în minte fu acela că, în sfârșit, nu mai era singur.

După ce Pufuleț termină de mâncat, Negrilă îi spuse:

„Vino, am o surpriză pentru tine!”

Când ieșiră amândoi din beci, Pufuleț avu o surpriză: din cer cădeau niște pete albe și pufoase ca blana lui. Petele ajungeau pe asfalt și se adunau în straturi.

„Este prima ta ninsoare...” îi spuse Negrilă lui Pufuleț.

Acesta era foarte impresionat de fulgii care nu se mai opreau și cădeau tot mai mulți spre pământ. Au rămas în ninsoare câteva minute bune când deodată, de după centrala termică a cartierului, o lumină puternică începu să îi năpădească. O sanie roșie și mare, cu cinci perechi de reni venea spre ei iar în sania plină de cadouri, stătea un moș mare și gras, cu pletele albe și barba lungă. Pufuleț încremeni iar instinctul său de cățeluș îl făcu să latre către sanie. Abia atunci Moșul îl zări și, oprind renii, se dădu jos din sanie la Pufuleț și noul său prieten, Negrilă. Pufuleț era atât de speriat, încât Negrilă îi șopti la ureche:

„Nu te speria! E Moș Crăciun! Vine în fiecare an cu daruri pentru micuți...”

Văzându-l speriat, Moșul îl luă în brațe pe Pufuleț și îl mângâie cu dragoste:

„Cum te cheamă, cățelușule?”

Cu jumătate de lătrat, Pufuleț răspunse:

„Pufuleț... Sunt orfan iar singurul meu prieten este Negrilă...”

Moșul, gândindu-se o clipă, îl luă pe Negrilă de o parte și îi șopti la ureche ceva. După care Negrilă veni la Pufuleț și îi spuse:

„Pufuleț, Moșul are de dus cadouri la doi frațiori care i-au trimis o scrisoare în care îi cer unul un cățel, iar celălalt o pisică. Moșul s-a gândit la noi. Să fim noi cadourile lui pentru acei copilași...”

Pufuleț dădu afirmativ din cap și împreună cu Negrilă, urcară în sania Moșului.

Și uite așa, povestea tristă a lui Pufuleț a devenit un basm fericit. Cei doi copilași au avut o mare bucurie când, dimineața, i-au găsit pe Negrilă și Pufuleț lângă cizmulițele lor. Astăzi, Pufuleț are o cușcă a lui, pe care îi scrie numele. Iar Negrilă îi mai face câte o vizită. Mai ales când Pufuleț primește oase pe care le împart frățeste.

Și se mai gândește Pufuleț la mama sa, aflată acum în ceruri... Și la Moș Crăciun ce va veni anul viitor... O dată cu primii fulgi de zăpadă...

Tablete șotron

de Melania CUC

Peste deșertul acesta ca o blană de mistreț ajuns la maturitate, trec caravanele cu arsenalul de combatere a unui dăunător care nu există.

Latră în lanț și câinele și societatea pensionată cu mult mai înainte de-a fi învățat că, osul cu și fără măduvă, se roade până la capăt.

Din cuibul capitonat cu fulgi de omăt și mătasă, frica legalizată cu acte în regulă ne vinde otravă. Urlă pădurea și coamele cerbului stau înfipte în grinda măcelarului...

Evul meu deștept și patria lehză tremură în ștreang cu roșu-vânăt pe buze.

Nu am secunde destule în pușculița ceasornicarului care-mi repetă de două mii de ani și mai bine că... sunt numai angrenajul ce se opintește, care învață greu și repede uită cum se execută solfegiul sfințelor messe.

Cânt fără ton pe toate clapele timpului personal și pe jumătate din prețul pe care mi-l ofereau generoși vagabonzii cei tineri.

...

Azi, mărfarul cu miei și memorie generală sosește gata deșertat de containerele în care, cail pur sânge gem și habar n-au că le-au crescut aripi de aer.

Un târg intermediar, doar atât este scutecul pe care trapașii bolesc și ei, purecii îl înnegresc ca un tuș chinezesc.

Inorogul doarme sub aceeași plapumă cu moartea reală. Belălie este umbra sa costelivă în ora mică din nopatea, când eu continui să-ți scriu răvașe fără cap și coadă.

Informația mea-i credibilă ca un scrib care a plecă în cer direct din casa tâmplarului din Nazaret. În urma Lui, mila umană roade în talpa casei cu rugăciuni repetate.

Asinii sunt trași de dârlogii printre conveniențe și tranșele dezafectate în urma unui singur tratat.

Pace! Strigă șeful de sat planetar iar destinul animalului de corvoadă, pleacă din staulul cu acoperiș de țigle din aur și var.

...

În secundele acestea, dilatate de graviditate sigură, stau miliarde de ace cu gămălie.

Vârful întrebării nerostite este ascuțit și el ca un turn de biserică în care se roagă de sănătate și văduvele și fecioarele.

În vitralii stau numai femeile singure, cele cu obraz alb și năframă trandafir. Conform orei exacte, până și harta cerului se lasă pe jumătatea plină a potirului cu mir limpede.

Din icoană în altă icoană, sfinții își poartă mâinile peste pieptii cămășii, închid ochii și trag giulgiul...

În sicriul de cristal, vremea ta rage ca o leoaică bolnavă de dragoste. Învăț să vorbesc cât mai dulce în dimineața în care misionarii semneză pact de neagresivitate cu soarele.

Din buzunarul de la vesta bunicului, iese o șopârlă tânără și plină de ouă gata fertilizate în vitro.

...

Este un simulacru de pace până și în buzunarul hăitașului care face rondul prin bătrâna cetate.

Ca într-o epidemie se inflamează, crește afacerea mea cu kerosen și cu naftalină picurată pe coțka de zahăr așezată de doctori sub limbă. Hărmălaia e generală.

Apocalipasa poate porni și din farfuria cu supa de oase și din numele unui om care a pierdut noțiunea zi-noapte!

Scriu gazetele doar de bine și mă minte poștașul ce-mi bate la ușă cu o ciozvărtă sângerândă din ceea ce a fost mai ieri bucurie...

Sun din cornul de vânătoare și ogarii adulmecă urma sandalelor mele fără de talpă.

Voi merge de-a bușilea prin sârma ghimpată și peste distanțele în care germinează secara și linia frontului de gherilă. În metropolă s-au înmulțit malign grijile.

...

Dau pe dinafară drojdia în pâine și poverile celor cu porii închiși pe sub pielea subțire.

Respirăm artificial ca un cobai decapitat în gratiile cuștii de siguranță... Ce va fi să fie?

Problema asta ar mai putea fi disecată pentru supraviețuirea persoanelor cu nume de stea căzătoare. Dar, cine sunt eu să privesc cerul în ochi și astrul cel mai prost plasat de pe orbită?

-Un rebel... Îmi șoptești și îmi arăți pe hartă capul bunei speranțe, apoi acul busolei ce se învârtă ca o elice în carnea albă, de prepeliță. În bucătăria lorzilor s-a semnat sentința...

Libertatea mea va fi despuiată de toate veșmintele inutile!... Urlă lupoaica și cositoarea cea strălucitoare și întruna flămândă merge înainte, mereu înainte...

SIMBOLURI ÎN BRONZ

de Cora FODOR

Cu o bonomie cuceritoare, artistul Gyarmathy János se situează la nivelul căutărilor artistice în zona exprimării prin intermediul preponderent al simbolurilor religioase,

Dăruire

cu rezolvări caracteristice care-l individualizează. Dar, după cum se știe, în evoluția unui sculptor, definitoriu este harul îndelung practicat al aptitudinii de a desena. În desen germinează substanța ideii. În acest freamăt al impulsului, schițat în cursul liniei, sălășluiește forma ulterioară a operei sculpturale. Apoi, cu aceeași putere de convingere, tehnicile de dobândire a materialității vin să construiască obiectul final. Desenul se ridică de la nivelul planarității și se întrupează!

Artistul Gyarmathy János reușește, ca în sutele de ar-

gumente plastice în bronz făurite până acum, să ilustreze convingător 30 de ani de strădanii plasmuitoare de frumos. Așa cum le-a dezvăluit începând cu 1990 - anul primei expoziții personale- piesele sale antropomorfe, în special miniaturale, au ceva din delicatețea și eleganța giuvaierelor - insolite lăcașuri de simboluri. Pe fondul unui talent genuin și al unei temeinice formații artistice, s-a clădit lumea artei sale, populată de figuri lucrate cu minuție, ceea ce demonstrează în primul rând o excepțională însușire a desenului și a modeleului. Artistul Gyarmathy János jonglează cu „alchimia” turnării bronzului, eliberează forme, cizelează, fasonază, șlefuește până când obiectul final poate rivaliza cu aurul; dar strălucirea posibil stridentă e temperată, e estompată de patina oxidului. E un joc abil stăpânit al umbrelor și al luminii, care face să existe obiectul. Toată măiestria rezidă în faptul că noblețea nu e ostentativă, ea transpare în tăcere, se insinuează. Uneori însă, este necesară această perfecțiune a finisării, suprafața căpătând luciul oglinzii. Acest tip de oglindire este folosit fie ca instrument al adevărului, dezvăluind astfel intriga ascunsă-cum ni se relevă lucrarea **Masa trădării**, fie concav, ca sistem creator de iluzii vizuale, permițând trecerea în spectrul ireal al **Visului**.

Universul creației sale cu rezonanțe puternice din lumea căutărilor interioare, cuprinde expresive redări simbolice cu apel la destinul uman implacabil și la fragilitatea echilibrului său; la principiul dualității și jocul hazardului, la agresivitatea umană existentă din fașă, în oul primordial; la perenitatea legendelor, miturilor, personajelor mitologice și biblice, totul într-o exegeză proprie. Metafora, parabola și alegoria amplifică mesajul, iar aluziile la precaritatea **Omului pe axul vieții**, provoacă la găsirea unor noi sensuri de interpretare.

Astfel, mitul perpetuului supliciu îl închipuie pe **Sisif** captiv cercului închis, fără scăpare și al permanentei reînțoarcerii la chinul la care a fost supus, într-o sugestivă rezolvare plastică a golului și plinului. Mâna bănuitoare a lui **Toma necredinciosul** apasă cu degetul în coasta lui Iisus pentru a se convinge. Însă îndoiala nu anulează credința ci îi face loc spre adevăr. Cu lucrarea **Dăruire** se deschid porțile interioare pentru primirea trupului și sângelui Mântuitorului, **Clopotul sufletului** este rugăciune în bronz prin spiritualizarea materiei iar **Visul călătorului** cuibărit în căușul tălpii sale, mă duce cu gândul la Octavian Paler: „Sunt drumuri ce ne caută demult, și-ajung la noi când sunt plecați în căutarea lor, pe alte drumuri”.

În timp, artistul Gyarmathy János își păstrează trăsăturile definitorii care conferă identitate sculpturii: fidelitatea față de figurativ, epurarea formelor, reduce la esențe și permanenta invitație la cugetare. El operează însă evolutiv la nivelul simbolurilor și la modalitatea de concepere și articulare a ideilor, în imagini de sinteză. Aceste însușiri ni se confirmă pe tot parcursul creației sale, demonstrație de gândire plastică solidă, coerent exprimată.

Și nu întâmplător ni se înfățișează filosoful **Diogene**, cel care cu felinarul purtător de lumină, e într-o continuă „căutare a Omului”. Poate fi o provocare și pentru noi, cei de azi: această căutare a Omului și a sinelui o facem în afara lumii... sau în interiorul ei, cuprinzând-o...

Sisif

Retorica “sofistă” în Grecia antică

de Eugeniu NISTOR

În limbajul comun atribuim noțiunea de *sofist* (deși în grecește *sophistes* înseamnă *înțelept!*) cuiva care nu prezintă garanții în ordinea cunoștințelor sale și nici în privința moralei, unuia care se strecoară într-un hățiș de idei ori recurge la subterfugii verbale ori de câte ori este nevoie. Dincolo însă de sensul peiorativ (dezapreciabil, disprețuitor) al sofisticii, de denigrare sau subevaluare a gândirii lor – ei au fost primii dascăli ai Greciei care predau cu plată cunoștințe de politică, de literatură, de retorică, de filosofie, urmărind în special participarea tinerilor la viața publică a cetății. Ei s-au autodefiniți ca agenți ai culturii și ai iluminării oamenilor. Au adus cultura în cetate, când cetatea chiar avea nevoie de lumină spirituală. Pe de altă parte, ei au observat viața cetății, fiind și în această privință fini observatori ai fenomenului social. Interpretările lor, variate și contradictorii în multe privințe, le-au adus denumirile de: relativiști, subiectiviști, agnostici, utilitariști (precursori ai pragmatismului), materialști, idealști etc. Dar ei sunt martorii cei mai credibili ai războiului peloponeziac, care a durat 30 de ani (431-401 î. Chr.), cauzând Atenei mari pagube. Este adevărat că unele dintre *argumentele* care li se atribuie au produs derute pentru necunoscătorii ai științelor și revoltă printre specialiști, cum a fost Platon, care le-a dedicat mai multe dialoguri, sau Aristotel, care îi disprețuia și a simțit chiar nevoia să scrie o carte intitulată *Respingerile sofistice*, în care le-a sesizat erorile de raționament, paralogsmele. Dar iată câteva celebre sofisme: 1. Dacă cineva învață pe altul, va avea drept efect ca acela să fie înțelept și să nu mai fie ignorant; el vrea să nu mai fie ceea ce este; așadar, vrea să-l distrugă! 2. Este posibil ca un om care e așezat, să meargă – deci, este posibil ca un om să meargă stând! 3. Acest câine are un pui, deci este tată; dar este al tău, deci este tatăl tău; tu îl bați – deci, îți bați tatăl! 4. Socrate nu e Callias, Socrate e un om – deci, Callias nu e om! 5. O cupă de medicamente are efect pozitiv asupra bolnavului – deci, o mie de cupe va avea un efect de o mie de ori mai mare!

Printre cei mai de seamă sofisti ai vremii se număra și **Protagoras din Abdera** (c. 481-411 î. Hr.), căruia i se datorează și celebra frază: „Omul este măsura tuturor lucrurilor, a celor ce sunt în ce fel sunt, a celor ce nu sunt în ce fel nu sunt”, unde își arată predispoziția pentru o perspectivă de gândire sceptic-relativistă, prin faptul că orice problemă poate fi tratată după două teze opuse. Metoda sa dialectică o găsim expusă în cele două lucrări cunoscute: *Arta de a discuta* și *Antilogiile*, la care se poate raporta un anumit relativism iar, pe de altă parte, tendința de a valorifica personalitatea umană, de a judeca lucrurile în raport cu omul și de a legitima normele juridico-politice decise prin dezbateri colective.

Un alt sofist celebru a fost **Gorgias din Leontinoi** (c. 483-375 î. Chr.), recunoscut de contemporanii săi ca magistrul de retorică, el a stârnit curiozitatea, în mod special, printr-un triptic de *emunțuri*, de genul: „Nu există nimic. Dacă ar exista ceva nu ar putea fi cunoscut. Dacă ar putea fi cunoscut, nu ar putea fi comunicat.” Din scrierile lui s-au păstrat doar un fragment dintr-o *Orație funebră* și lucrarea *Elogiu Elenei*. Retorica a reținut, sub aspectul *prozei gorgianice*, unele elemente teoretice ca: *simetrii, paralelisme, asonanțe, aliterații, perifrize, metafore* etc., dar și sub alt aspect al conținutului, figurile lui Gorgias: *paromoia*

(adică acele situații lingvistice în care unele cuvinte corespund în locuri determinate în două fraze), *homoiotelenta* (cuvinte cu un sfârșit asemănător), *homoiortarcta* (cuvinte cu început asemănător).

În ceea ce privește sofististica lui **Prodicos din Chios** (a doua jumătate a sec. V î. Chr.), acesta a fost un teoretician al limbajului și unul care a descoperit arta discursurilor potrivite. El a fost ambasador al cetății sale la Atena, strălucind ca orator și profesor de elocință, ca partizan al ideii înțelegerii și solidarității între grecii tuturor cetăților.

Sofistii au venit la Atena – centrul gravitațional al culturii grecești (și nu numai, ci, am putea spune, al întregii lumi antice) – din toate regiunile Eladei, devenind educatori ai elitei cetății, fiind învinovați, ulterior, pentru dezvoltarea individualismului, dar și pentru nenorocirile orașului. Căci, să nu uităm: erau trăitori într-un veac tulbure (V î. Chr.), când corăbiile ateniene băntuiau în toată Mediterana, purtând războaie lungi și sângeroase iar, prin contrast, la Atena serbările și spectacolele se țineau lanț, cetățenii ei petrecând parcă într-o arogantă nepăsare. În atari împrejurări cercurile conservatoare ale Atenei “dădeau bucurios vina pe intelectuali, acuzați de a fi slăbit sistemul politic, săpând temelii morale și ale religiei.” (J. Defradas – *Literatura elină*, p. 83).

Dar, cu toate aceste piedici, în acest mediu, adesea ostil, sofistii au găsit în rațiune un sistem de explicare a lumii. Era cumva firesc, deoarece rațiunea îi dăduse lui Pericle forța și echilibrul necesare pentru o politică cumpănită într-o perioadă frământată și tot rațiunea i-a imprimat artei sculpturale a lui Fidias “acea seninătate care provine din contemplarea adevărilor eterne” (Ibidem, p. 86). Speculațiile lor s-au îndreptat nu atât către studierea lumii și a adevărului, cât spre dezvoltarea facultăților intelectuale ale individului, spre identificarea mijloacelor prin care ideile, odată propulsate în agora, să triumfe: “Gustul pasionat pentru discuție, virtuozitatea uneori abuzivă în dezvoltarea argumentelor, un oarecare cinism în alegerea tezelor pe care le apărau, i-au făcut să treacă drept propagatori ai imoralității și destructori ai tuturor ideilor împământenite.” (Ibidem) Iar idealul fiecărui maestru sofist de retorică pare să fi fost cuprins în deviza: *să înveți să vorbești cu convingere, despre orice subiect, oricând și oriunde!*

BIBLIOGRAFIE

- Aristotel** – *Retorica*, ediție bilingvă, traducere, studiu introductiv și index de Maria-Cristina Andrieș, note și comentarii de Ștefan-Sebastian Maftei, București, Ed. Iri, Colecția Cogito, 2004.
Diogenes Laertios – *Despre viețile și doctrinele filozofilor*, vol. I-II, trad. de C. I. Balmuş, comentarii de Aram M. Frenkian, prefață și notă biografică de Adelina Piatkowski, ediție îngrijită de Ion Acsan și Adelina Piatkowski, București, Ed. Minerva, Colecția Biblioteca pentru toți, 1997.
Jean Defradas – *Literatura elină*, trad. de Ileana Vulpescu, introducere, antologie și note de A. Piatkowski, București, Ed. Tineretului, 1960.
Alexandru Surdu – *Teoria formelor logico-clasice*, ediție îngrijită de Victor Emanuel Gica și Dragoș Popescu, București, Ed. Tehnică, 2008.
Gh. Vlăduțescu – *Filosofia în Grecia veche*, București, Ed. Albatros, 1984.

Dorian MARCOCI

Terasa

Trei diguri suple se-adâncesc în mare
Pornind din plaja albă, popas de încântare
Privirilor deschise spre necuprins și soare.

Albastru-n cer și ape spre zare netezit,
Albastru de iubire, de suflet risipit
Și adunat din spații în ce-a fost zămislit.

Trăiești o măreție și-o liniște adâncă,
Ce par descătușate din a terasei stâncă,
Privind pierdut în gânduri netulburate încă.

Și răsfățat de soare în clipa ancestrală
Faci pact cu veșnicia, sedusă cu migală
De-un strop de fericire... oricând esențială.

Regăsirea mării

Te-am regăsit ca pe-o iubită
Cu trup și suflet fără stare
Și valuri albe de ispită,
Cu păsări, gânduri de chemare.

Bogat de zări, de cer albastru,
De profunzimi ce se măsoară
În taina sufletelor noastre
Prin clipe magice ce zboară,

Înmănunchiate în iubire
Sau risipite-n univers
La unii dar de fericire,
La alții fără de-nțeleș...

Iar necuprinsele-ți hotare
Chemând adânc, răscolitor
M-au fascinat fără-nctare
Învăluindu-mă în dor

Și-acum când sunt atât de-aproape
De clipa blând, izbăvitoare,
Am apăsat nisipul umed
Punându-ți inima-mi în cale!

Ovidiu I. POP

rece

de-ai vedea o clipă, doar,
chipul meu
răvășit de tine.
pieptul meu palpitând după tine,

visele mele răscolite de carnea ta,
pe care o simt,
trecând peste parfumul și fiorul atingerii
tale.

carnea ta, succulentă,
pulpele și sânii tăi,
carnea ta fragedă
și de-o curățenie ca laptele.

cutele din spatelul genunchilor
ce nu-ți strică piciorul,
ci-ți fac mersul fluvial.

de-ai vedea cum văd eu
lumea, te-ai narciza.

de zece ori, în zece cărnuri de-ale tale
mi-aș înfinge sufletul
cu fiecare canin al dorinței.
fiecare incisiv al simțurilor.

dar ce să faci tu,
cu carnea mea împachetată
în ziar(d-ăla de se distribuie gratuit)
ca un parizer,
să te otrăvești prin prafuri și mazăga
ce-ți ofer, pe masa asta
din șantierul gândurilor?!

stai la rece,
să nu ți se altereze privirea și visurile.

Cornelia TOȘA

În rugăciune

În ziua de azi,
Rămân între brazii
În rugăciune,
Departate de lume,
Cu gândul dus
La bunul Iisus,
Într-un senin
De smerenie plin,
Cu ochii închiși
De păcat desprinși.
Iertare, Îți cer
Pentru fapte de ieri.
Cu fața în sus,
Speranțe am pus
În tot ce voi face
Cu gând de a-Ți place.
Și poate și mâine
Voi sta fără pâine,
Aici între brazii
Ca-n ziua de azi,
În rugăciune
Departate de lume.

Elegie

Departate, dincolo de-albastru
Te-am așteptat și azi și ieri,
Îmi era sufletul sihastru,
Te urmăream de după meri,
Deși știam că tu ești astru
Și că-mi trimiți, de sus, tăceri.
Eu m-am oprit lâng-un pilastru,
Cu gândul dus la alte seri,
Când glasul îți era măiastru
Și-mi alunga orice dureri.

Departate, dincolo de-albastru,
Te-aștept și-n alte primăveri.

E albă iar zăpada

Spre tine vin, e albă iar zăpada
Și calc pe urme, rând pe rând.
Deși o stea lumină dat-a,
Puterea și-au pierdut-o, coborând,
Cărarea ta o am acum în gând.

În albul tăinuitului abis,
Mă văd fugind ca-n iarn-aceea
Ce semăna mai mult a vis,
Când eu prindeam în palme neaua,
Iar tu de mijloc m-ai cuprins.

E albă iar zăpada, ți-am șoptit
Că am văzut-o albă, pe cetate.
În mersul meu prin lume, m-am gândit
La "zarurile aruncate",
La zainele-mi ce s-au cernit.

Pillatiană

Acolo unde Arieșul se odihnește lin,
După ce-nvolburat a curs în munte
Și-a auzit atâtea șoapte de pe punte,
Încât în gura lui s-a strâns pelin,
Acolo unde se-mprenună cu-alte valuri
Ce-aduc din răsărit izvoare,
Pe unde trenul mă ducea spre soare
Și ochii de copil îmi stăruiau pe maluri,
Acolo, oamenii în haine-ntotdeauna albe,
După ce așteptau să se retragă apa,
Citind și recitind îndurerate jalbe,
Într-un târnaț unde s-a atârnat și lampa,
Ei strecurau nisipul cu luciri de aur,
Până când mâinile li se opreau în tremur.

Din tren eu îi vedeam în albele lor straie,
Mi se părea că-s ingeri cu bucele bălaie.

Ilustrația grafică: Mariana ȘERBAN

Parodii de Lucian PERȚA
la poeziile lui Ioan GĂBUDEAN

Rondelul lunii triste

“Între viață și moarte”,
Editura “Brăduț” 1999

Ți-aduci aminte ce haiku-uri
ai scris în luna aceea tristă?
Adevărate calambururi
cum n-am văzut în vreo revistă

E drept c-aveai niște atuuri,
dădeai din start o falsă pistă...
Ți-aduci aminte ce haiku-uri
ai scris în luna aceea tristă?

Îți făcuse muza printre rânduri
aranjament de alchimistă.
păcat c-ai fost luat de gânduri
și-ai scris în limbi ce nu există...
Ți-aduci aminte ce haiku-uri?...

Toamna pe Someș

“Umbră mea printre fotolii”,
Editura “Brăduț” 2000

Beclean pe Someș
mă furișez printre
controlori și cobor

în bufet să intre
oamenii dau zor

la tejghea barmana
mânca dintr-un cremeș
și citea Coșbuc

gălăgie-n sală,
gălăgie afară,
unde să mă duc?

dacă asta-i gară,
eu sunt eunuc!

ce mă fac acu?
desfac damigeana
și scriu un haiku!

Adrian BOTEZ

Spiritele voinței (Tronurile)

de la Vis – la
Gândire – de-acolo la-al
Fapte – îmbelșugat popas – călăuză-i
Voința

de la Somnul adânc – la
orgoliul treziei – se-avântă – cumpliți și
eroici – Șerpilor Luminii: săgeți de venin scurmă –
aprins
văzduhul – între
Uitare blajină – și
Fortificată trufaș:
Afirmarea

Sumbră elegie a Umbrei – încoronează
vulcanul Luminii: orice Foc
poartă-n sine – subteran – botezul
Mâniei Străbune

se-aruncă-n goană – pe-asudați
la culme – Căii Aurorei – Dumnezeu: din spuma
fecundă
egal abandonate
nașterii: Golgota concentrică – și
cheag zavistiei: chipreșă nudă
Afrodita

unii se cer aduși – în fața
instanței – alții
să cânte – din frunză în
frunză – până la
convingerea soarelui: dincolo de orice pădure – e
clocotul cerului

ochi otrăvit de lumină – arde domol – ducând
de jos în sus – verticalei
feștila: Piramida Veciei – din
clipocitul cel mai viclean al
adâncului – își nutrește trufia

însă cât de grăbită devine lumina – ajunsă pe
mâna vulcanilor: Icoana
trăsnește de Sunet – se bulbucă
și-i mult mai degrabă pieire-a Frumosului – și
mult prea curând Coamă
fluturând Umirea Deplină
zeiască: pe toate le-nțelegi mai târziu – dar le simți
prea
devreme - zăvorări și
blesteme – atunci când palma lumii
se surpă-n pâlnie – și-n mijloc
cerul devine îndemn la
năbădăioasă iubire – cu
Joasele Focuri – scăzutele
Jocuri

o – cirezile zeilor – pier sub saltul din
umbră – al Halucinantei Pantere: licori otrăvite – și
rele clipiri de – fabuloase
metale – dedatu-s-au risipei – în sângele
Privirii

congestionată – raza a frânt
hotarele: hetairele – chemate din zori
nu mai e
Aici – supărat pe
Acolo

cea mai aleasă stirpe-a Luminii – Sunetele – îm-
bulzite de
vreme – încearcă să-și rărească – singure
tragice – viețile: mai e mult – însă
până la jertfire-n
CUVÂNT

coroanele lumii caută – de zor
conștiințioase – nevăzutele
capete – pe care
în sfârșit – să se-așeze

Tronurile așteaptă: de fapt
Selectează șezuturi – îngaimă
Începuturi: țes guri de
Râuri – din Caierul Oceanului – ATMA

pe cumpăna apelor dintre continente – a
vieții dintre sentimente – sfidează
greutatea – Flăcări
Strălucitoare

Schiță în cărbune

Mihai DRAGOLEA

de Al. CISTELECAN

DRAGOLEA, Mihai, prozator și eseist. Născut la 13 febr. 1955, în Petroșani. Fiul juristului Ioan Dragolea și al Floarei (n. Cismaru), economistă. Școala primară, gimnaziul și liceul la Petroșani. Facultatea de filologie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj (1975-1979). Între 1979-1981, profesor în comuna Mușata, jud. Vaslui; între 1981-1984, profesor la Liceul Industrial Miner din Vulcan. Între 1984-1987, profesor în mai multe localități din județul Cluj (Beliș, Gherla, Sânnicoară, Dezmir). Din 1987 pînă în 1989, metodist la Centrul de Îndrumare a Creației Populare Cluj. Din 1990 lucrează la Studioul de televiziune Cluj (1990-1994, redactor; 1994-1997, secretar general de redacție; din 1997, realizator de emisiuni culturale). A debutat în revista Echinox, în 1976, din colectivul de redacție al căreia a făcut parte ca student. Editorial debutează în 1992, cu În exercițiul ficțiunii. Eseu despre Școala de la Tîrgoviște (Editura Dacia, Cluj; premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor, premiul Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor și premiul Salonului Național al Cărții Cluj). Doctor în filologie al Universității „Babeș-Bolyai” (1998), cu o teză despre „literatura fragmentară” (publicată în același an, la Editura Dacia, Cluj, cu titlul Arhiva de goluri și plinuri). În 1993 a primit premiul Marconi pentru emisiunile literare realizate la radio. După 1990 se orientează mai decis spre proză, publicînd volumele Călătorii spre muchia de cuțit (Editura Paralela 45, Pitești, 1999), De departe spre aproape, roman (Editura Paralela 45, Pitești, 2001), Colecția de mirări (Editura Limes, Cluj, 2005) și Funcționar la singurătăți (Editura Paralela 45, Pitești, 2007). Colaborează la Echinox, Vatra, Steaua, Tribuna, Apostrof, Euphorion, Observator cultural, Contrapunct; de asemenea, la Radio Cluj.

O critică de voluptate, de juisanță, animată de o empatie dusă la „identificare”, profesează Mihai Dragolea în prima lui carte. Eseul își păstrează unitatea de ton pe tot parcursul, dar se și alimentează din „unitatea” de viziune și practică scripturală – a scriitorilor din Școala de la Tîrgoviște. Dragolea nu se lasă abătut de la „principiul plăcerii” și din această cauză refuză canonul monografic, precum și orice „sistemizare” (sau profesionalizare uscată) a discursului critic, preferînd volutele, parantezele și reveria. O scriitură lejeră, îmbietoare și alertă, se mișcă printre „constantele” prozatorilor tîrgovișteni cu sentimentul unei familiarități de drept. Empatia nu e însă egal distribuită și pe baza ei se desenează o scară a favorurilor sau evaluărilor, cu mari diferențe între, de pildă, Mircea Horia Simionescu și Tudor Țopa sau Petru Creția. Prozatorul e și el prezent, fără îndoială, în spatele criticului, colorînd spusele acestuia cu oralități și pete de atmosferă, dar mai ales întărind sentimentul „familiar” al eseului. Nu e vorba, însă, de un spirit critic deghizat, ci doar de unul liber în mișcări. Altminteri, Dragolea sistematizează literatura grupului de scriitori tîrgovișteni în cîteva nuclee și linii comune, făcînd în prealabil o critică de „gen proximal” și abia apoi una a diferențelor specifice. El ia de bună (cum, probabil, și e) afirmația lui Mircea Horia Simionescu potrivit căreia literatura grupului nu e una „dedusă” dintr-un program, ci „indusă”. Pornind de la ea, identifică mai întîi nucleele de empatie originară, de similitudine spontană dintre cei șase scriitori ai grupării, prelungindu-le apoi în diferențe interioare; e vorba de nuclee tematice și „structurale” deopotrivă, de o tipologie discursivă frecventată de întreg grupul. Dragolea stabilește cel puțin trei astfel de registre nodale comune: literatura „inventarului” sau a „catalogului” („de imagini”), scriitura de jurnal și erotica transformată în poetică (sau erotica devenind, din corporală, scripturală). „Inventarul” strînge „contactele scriitorului cu lumea”, pe cînd jurnalul „organizează” „consistența” acestor date. Liniile abia diferențiate de Dragolea se întrepătrund, dar analiza se străduiește să țină nucleele separate (e perceptibil un spirit didactic în umbra eseistului constrîns doar de voluptatea lecturii). Despre dificultatea acestor diferențieri vorbește chiar Dragolea, mărturisindu-și ezitarea în fața disocierii dintre „dragoste” și „scriitură”. Deși eseul își ascunde cît poate „metodologia”, el e o împletitură subtilă și agreabilă de analize tematice și formale.

Teza „literaturii fragmentare” din Arhiva de goluri și plinuri e atinsă deja în cartea dedicată Școlii de la Tîrgoviște, practicantă ea însăși a esteticii fragmentului (și invocată ca argument și aici). De această dată lucrurile sînt luate mai sistematic (la origine e vorba de o teză de doctorat) și poetica „fragmentului” e argumentată și teoretic. Pe scurt, poetica fragmentului, zice Dragolea, „confirmă realitatea, refăcîndu-i chipul” și stabilind astfel un raport de similitudine redunțant cu aceasta. Virtuțile acestei literaturi premeditat fragmentare sînt puse în lumină pe cazul a trei specii marginale (de nu și paraliterare): jurnalul, epistolarul și dicționarul (cel fictiv, firește, nu dicționarele propriu-zise). „Argumentul” face pledoarie pentru literatura fragmentară, dovedindu-i vitalitatea istorică și explozivitatea actuală (deși Dragolea nu invocă de partea sa postmodernismul, cam într-acolo trage). Dacă în prima carte principiul disimulat era cel tematic, aici este cel de gen. Studii ale unor specii marginale, pe jumătate literare, pe jumătate puțînd să nu fie, eseurile lui Dragolea rămîn în primul rînd fapt de literatură a inteligenței.

Opera:

În exercițiul ficțiunii. Eseu despre Școala de la Tîrgoviște, Cluj, 1992; Arhiva de goluri și plinuri. Literatură fragmentară, Cluj, 1998; Călătorii spre muchia de cuțit. Proză scurtă, Pitești, 1999; De departe spre aproape. Roman, Pitești, 2001; Colecția de mirări, Cluj, 2005; Funcționar la singurătăți, Pitești, 2007.

Referințe critice:

Ioan Milea, în Steaua, nr. 5-6/1992; Al. Cistelecan, în Luceafărul, nr. 35/1992; Ion Vlad, în Tribuna, nr. 40/1992; Al. Th. Ionescu, în Calende, nr. 1/1993; Ion Simuț, Critica de tranziție, Cluj, 1996; Ștefan Ion Ghilimescu, Figuri ale romanului, Tîrgoviște, 1998; Iulian Boldea, în Vatra, nr. 3/2000; Nicoleta Sălcudeanu, în Vatra, nr. 3/2000; Cornel Moraru, în Vatra, nr. 3/2000; Ruxandra Ivănescu, în Vatra, nr. 3/2000; Irina Petraș, Panorama criticii literare românești, Cluj, 2001; Ion Bogdan Lefter, Anii 60-90. Critica literară, Pitești, 2002; Irina Petraș, Cărțile deceniului 10, Cluj, 2003; Constantin Hârlov, în Dicționarul general al literaturii române, C-D, București, 2004; Iulian Boldea, Vîrstele criticii, Pitești, 2005; Aurel Sasu, Dicționarul biografic al literaturii române, Pitești, 2006.

Dansul inorogului

Elogiul Melanholiei

de Melania CUC

Apărută în ediție de lux la Editura «Semne», în primăvara anului 2010, cartea cu poeme domnești, pe care ne-o dăruiește poetul Theodor Răpan, este un mirific labirint prin care transcendența metaforei scapă din gravitatea a ceea ce am fost învățați să denumim „*timp fizic*”.

Învrăjbirea vorbelor, domolirea lor, - tot acel fastuos colorit al unui „*A fost odată ca niciodată*” - basm dublat de pojghița tot mai subțire de realitate, - cartea poartă colb de aur pe file. Povestea personalizată, mitul și ridicarea textului la rangul de Artă, - toate sunt doar detalii ale unui întreg prin care talentatul Poet umblă fără clintire, ca și cum *cotidianul* nici nu mai există.

Într-o perioadă în care literatura din colțuri diferite de lume se globalizează, se toacă și se realcătuiește într-un fel de „puzzle” metaforic, din ce în ce mai rar întâlnești poeți născuți, nu făcuți în paginile revistelor. Theodor Răpan ne demonstrează că a fi original este egal cu acea simplitate celebrată de cei aleși.

Poemele, în pereche, stratificate pe falii și în stiluri evident, voit diferite, stau ca domnițele din dedemulturi, în oglindă.

Dansul Inorogului nu este o carte care se cere citită pe peronul gării, nici în tramvai, nici când nu ai răgaz pentru clipa de taină. Este Cartea care are locul ei pe noptieră, de acolo unde o ridici și... în lumina difuză te lași dus cu mintea și inima într-o lume dispărută în spuma sidefurilor unui Răsărit prin care însuși Cantemir umblă pe vârful botinelor.

„*Cântul lui Teleor*” (Teleorman/Deliorman/Pădurea Nebună) - text prefirat cu solzi smulși de pe cuvintele vechilor hrisoave - este un imn pentru Libertate, un exercițiu repetat dinaintea zilei în care autorul așază și Inorogul și Arlechinul în fața viitorului cărții sale. Povestea poate să înceapă!

Bine, rău, intrigă și frumusețe diafană, - paginile următoare mustesc de magie și mierea vorbelor se decantează în sintagme pe care, pentru a le prinde înțelesul, trebuie să le citești o dată, de două ori, de câte ori simți că ți-e foame și sete de neînțelesuri. Eroii sunt ca și vii în codrul cel de frasină, sunt entități distincte, dar care își duc dansul laolaltă în hieroglife și arabescuri fantastice. Doar valorile umane, intangibile, rămân la locul lor, cum Soarele și Luna stau pe firmamentul Cerului fără teama de nimonicie.

Prin Yggdrasil, codrul poetic, lupta pentru bine, frumos și pentru inima Arunei se dă pe viață și pe moarte, cavalereste.

Un rătăcitor atemporal, un cheltuitor de frumuseți demult apuse - , autorul cărții de față a plonjat în poveste, devine el însuși personaj, după cum glăsuiește: „*Pun 10 cărți din 22 toate! Porunca lor în mine mă străbate! Arcana mare sufletul cunoaște și doar lumina minții o împarte!*”

Vina de a simți plăcerea lumii este un capitol de carte de o dulce durere umană, zbaterea bărbatului îndrăgostit, între lumea reală și cea de dincolo de ceața imaginației devine o geografie a sufletului, chiar dacă uneori, Theodor Răpan ne plimbă pe sub un cer de stele reci.

Cu mască sau fără mască, iubirea își face jocul până la capăt! Într-un dans, ca și ritualic, prin poeme separate - sau unite între ele de ilustrația fabuloasă a **Aurorei-Speranța Cernitu**, - Theodor Răpan duce firul basmului său până la capăt. Asistăm fără voie la o inițiere masculină la care participă martori, personaje mai mult sau mai puțin mitice.

Senzualitatea clipei, în care dragostea pare aproape lumească, este redată cu finețe, eleganță și în culori voievodale.

O carte de duminică la amiază! O carte de artă și pentru care autorul, dar și ilustratorul merită toată admirația noastră!

Aruna - zeița cu degete trandafirii, Arlechinul și cărțile de tarot, cele câteva măști ale zeiței (femeii iubite), mirajul și cavalerul puternic... tot zeități și tristeți, Melanholia cu Daimonul care veghează creația însăși, - sunt tot atâtea motive pentru care autorul acestei cărți unice să ardă pe rugul primordial, să-și mistuiască patima de cavaler rătăcitor prin focul creației.

Lucrarea, ca un remember al *Epocii Luminilor*, un soi de dans al lebedei pe luciul părelnic de apă - așa mi se arată cartea cu poemele îngemănate peste pasta vopselurilor - carte pe care Theodor Răpan a adus-o ca pe un omagiu al cavalerismului vechi, într-o lume modernă, adică... bezmetică și totuși, frumoasă!

Scrisori întredeschise

(continuare din pag.1)

Registrul ideilor e mereu relativizat de punerea în scenă a cotidianității, de evocarea unor detalii pitorești, de conturul unor gesturi ce recompun o viață, un destin, o vârstă. Plăcerile mici ale vieții, ritualul scrisului sau tabieturile cotidiene sunt transcrise în penița fragilă a emotivității lucide, în pagini memorabile.

Nu pot trece cu vederea aserțiunile de tip aforistic prezente în carte, în care gândirea e concentrată în formă lingvistică minimală. Expresivitatea, suplețea acestor enunțuri rezultă din echilibrul între constrângerea formală și amplitudinea ideatică. Câteva exemple, doar, ilustrative: „Mai știu că dacă paradisul are o formă plauzibilă, ea este indisociabilă de infernul celuilalt sex”; „A trăi înseamnă a fi neliber prin iubire”, „Să faci binele poate fi și dintr-o rațiune pragmatică” sau „Timiditatea este de fapt un fel de a invita, trăgându-l pe celălalt către propria ta reticență și, astfel, un fel de a-i oferi însăși intimitatea ta”.

În finalul cărții ni se dezvăluie și scopul ei, pentru că toate aceste sedimentări ale memoriei, făcute posibile prin intermediul ficțiunii epistolare, au un rost cvasitestamentar, mărturisit de autor, la capătul unor considerații superbe despre menirea binelui în articularea metabolismului afectiv al ființei umane: „Acum, pentru că o să ne despărțim pentru mai multă vreme, aș vrea să-ți las ceva. Dar nu o suită de sfaturi. Ce-aș vrea să-ți las sunt câteva dintre lucrurile care, de-a lungul existenței mele, n-au atârnat, uneori, mai mult decât o boare. Nu au de-a face, «aceste adieri doar», nici cu binele, nici cu răul, ci doar cu detaliile în care vieții, cu splendoarea ei intrinsecă, îi place să-și piardă urma. Ele seamănă cu mărunțișurile pe care fetele le țin de obicei într-o cutie frumos încrustată, fetișuri ale vieții lor de care nu se despart până la moarte”. Funcționând pe „principiul iederei”, al circumscrierii unui mozaic de trăiri, gesturi și revelații ale sinelui, Scrisori către fiul meu e un document spiritual și autobiografic de excepție.

Distincția “Fibula de la Suseni”

(Continuare din pag. 1)

Revenind la manifestările Zilei Naționale, să vedem cine sunt noii „cavaleri” ai “Fibulei de la Suseni”. A fost chemat, mai întai, pe podium fostul șef al Clinicii de Obstetrică și Ginecologie, actualmente pensionar, prof. univ. dr. CONSTANTIN RĂDULESCU, din *Laudatio-ul* rostit de dr. Ovidiu Gârbovan, rezultând că acesta a condus peste 4000 de operații și peste 15.000 de nașteri, dobândind o notorietate profesională incontestabilă prin tratarea cancerului de col uterin. Apoi, a urmat prof. univ. dr. AL. CISTELECAN, critic și istoric literar, pentru care a rostit *Laudatio* scriitorului și lectorul univ. dr. Eugeniu Nistor, acesta arătând că prestigioasa carieră literară a medaliatului este strâns legată de revista Vatra, unde a activat mulți ani ca redactor și redactor-șef adj., și de Universitatea „Petru Maior” din Târgu-Mureș, unde predă literatură română la studiile de licență, masterat și doctorat. Cel de-al treilea medaliat a fost conf.

univ. dr. HORAȚIU SUCIU, de la Institutul de Boli Cardiovasculare și Transplant Târgu-Mureș, lăudat de către chiar mentorul său, chirurgul de renume mondial – prof. univ. dr. Radu Deac. În sfârșit, ziaristul NAGY MIKLOS KUND, mulți ani redactor iar, în prezent, redactor șef la ziarul Nepujszag, a fost decorat cu celebra fibulă pentru meritul de a reflecta obiectiv evenimentele culturale în conținutul articolelor sale din presa scrisă sau rostită la radio, în *Laudatio-ul* citit de Cristina Manoilă, dar scris de doamna Borbely Melinda, redactor-șef adj. la Radio Târgu-Mureș, precizându-se, între altele, că este „cel mai bun redactor din sud-restul Europei”.

Constituindu-se într-un eveniment cu semnificații profunde pentru viața spirituală a comunității mureșene, ceremonialul acordării “Fibulei de la Suseni” devine (observăm), de la an la an, și un gest pilduitor de prețuire a valorilor noastre autentice, de necontestat, fie ele cultural-științifice sau profesionale! (*Reporter*)

Viață și filosofie

Eugeniu NISTOR

„De unde venim? Ce suntem? Încotro ne ducem?” – se întreba pictorul Paul Gauguin în celebrul său tablou, inspirat de viața liberă (și libertină) trăită în insulele Tahiti. Și nici un răspuns – până în prezent – nu a fost destul de convingător!

Într-o schiță antropologică („Genesis”), Lucian Blaga scrie despre antropoidul culegător care, mergând

aiurea prin pădure, a descoperit un craniu al unui semen de-al său și, ridicându-l, s-a cutremurat! Și, apoi, s-a făcut Om!!!... Adică, ar vrea să spună filosoful, spaima a făcut din animal om! Dar, dacă spaima l-a făcut om, nu tot ea ar trebui să-l și mențină?! Sau, eventual, să-l facă să evolueze?!...

O veche aspirație, cu iz antropologic, din folclorul românesc, care nu putea să-i scape lui Lucian Blaga: „În grădina lui Ion / Toate păsările dorm, / Numai una n-are somn, / Tot zboară din pom în pom, / Cată să se facă Om!”

Oare câți indivizi aparținând unor popoare barbare nu s-au înecat cu totul în sângele clocotitor al cuceritorilor? Sau invers, în sângele liniștit, adesea prea molcom, al învingătorilor?

Un sfat potrivit pentru arheologii: oare nu ar fi mai eficientă munca lor dacă ar „săpa”, mai întâi, prin cărți și înscrisuri, și abia apoi în pământ?!

Tragedianul grec Sophocles spunea, în urmă cu peste două milenii: „În lumea asta-s mari minuni, minuni mai mari ca omul nu-s!” Și, cu toate acestea, când te gândești că omul nu a fost pus niciodată pe lista celor șapte minuni ale lumii, te cuprinde deznădejdea!

Când tu îi întinzi mâna toată cu nădejde și el îți întinde molatec cel mult două degete, după ce te-ai uitat bine și ai văzut că le are pe toate (că nu i-au fost retezate de vreo drujbă sau nu le-a pierdut în alte împrejurări vitrege ale vieții), îți mai rămâne să faci o constatare tristă: tu ai fost mereu prieten cu el, dar el cu tine nu a fost, nu este și nu va fi niciodată!

Vine M., pe care îl crezi prietenul tău, și îți propune să îl ajuți în baza unor principii ... prietenești. Și tu ești săritor și îl ajuți, dar el nu respectă nici un principiu de amicitie, în schimb îți face tot felul de reproșuri în numele acestor principii. Nu-ți rămâne decât să mai exclami o dată: „Sfântă ipocrizie!”

Amicul A. își repară dantura. Îmi spune ironic că se pregătește pentru cel mai cumplit pupat din întreaga lui viață de până acum – pupatul cu moartea!

Arta e precum o scoică marină care, zgâriată de un fir de nisip, începe să-și strângă sideful în straturi sferice, până când se rotunjește, în întregime, perla.

Nimic mai inestetic decât minciuna artistică și culturală. Ea crește în cetate ca o buruiiană de pripas, hrănită de snobism, aroganță și narcisism. Numele ei propriu este nonvaloare. Și ar fi bine de știut că e rudă de-aproape cu kitsch-ul!

Un personaj, mai hâtru, supărat pe purtătorii de sutane: „N-am văzut, încă, nici un popă să se transforme în înger!”

Patul de silabe și hrisovul rănit

de Marius Însurățelu

Dacă în volumul de debut, **Uncia de vise** (Ed. Ardealul, 2010), **Marius Pașcan** dădea frâu liber frazării lirice, rotunjind poemele din lava neîntărită încă a unor trăiri interioare pe cât de intense, pe atât de spontane, al doilea său volum de versuri, **Căința de a fi** (Ed. Ardealul, 2010) își ia asupra-și canon cumplit - rima clasică. Într-o contemporaneitate a giga-biților și mega-pixelilor, în care orice noutate se învechește în mai puțin de o nano-secundă, iar “viteza adâncește locul gol dintre cuvinte” (**Nevrednica vină**), piciorul metric canonic poate părea, la prima vedere, o soluție estetică depășită, o încercare, vrednică de milă, de a trece cămila rațiunii prin urechile acului simțirii. Cu toate acestea, în **Căința de a fi** lucrurile nu stau nici pe departe așa. Marile teme lirice, precum iubirea, căutarea divinității sau lupta cu inerția cuvintelor sunt potențate de prezența rimei, înțeleasă de Marius Pașcan ca un principiu ordonator al unui univers grevat nu doar de viteza halucinantă a conexiunilor, ci mai ales de efemeritatea lor.

Pentru început, ne vom opri asupra unei teme ce traversează volumul de la un capăt la altul: iubirea. Aceasta cunoaște, în esență, două ipostazări: iubirea împlinită, trăită la aceeași intensitate de cei doi parteneri, și iubirea eșuată, deconectată lent de la aparatele care încercau să o mențină artificial în viață. În primul caz, cel al iubirii împlinite, condiția primordială pentru buna funcționare a întregului angrenaj de gesturi, emoții și atingeri este evaziunea, refugiarea deliberată în mijlocul naturii, care, ca și la romantici, pare a fi singura în stare să înțeleagă și să protejeze “taina” cuplului: “Răpiți de flori de câmp și fructe de pădure/ Ne-om disipa și pierde printre ciute”; “Hai, vino, iarba călcarea ți-o imploră/ Și găze felurite împleticesc alai/ Și derbedeul vânt suflarea îți adoră” (**La mine, sus, în munte**). Iubirea ratată, nefericită este aceea care, dintr-un motiv sau altul, rămâne cantonată în decorul urban, mai mereu sufocant: “Iubirea mea o chinui printre blocuri/.../ Prin cartier mai e un cer doar pe alocuri./ Posac, stingher în camera bolnavă/ În colivie lacrimi și timpul am depus” (**Obsesii**). nu de puține ori, erosul stă sub semnul incertitudinii, al unei înclăștări teribile de forțe incapabile să încline hotărâtor balanța într-o parte sau alta: “E noaptea asta muzica din sânge/ Noi două trupuri captive în vârtej/ Mă las în voia vinului ce plânge/ Și reverii încalec ca-n manej” (**Evadatul**).

De reținut, de asemenea, ar fi și faptul că, în cuprinsul acestei prime teme, un loc aparte este rezervat familiei. Figura mamei (**Batista mea**), a tatălui (**Făptura lui Dumnezeu**) sau a bunicii (**Raiul copilăriei, Focul bogăției**) reverberază în imagini de o sinceră duiosie, înmuiate discret în melancolie retrospectivă: “Nici nu mai știi de când nu mai exiști/ Te-ai cufundat în raiul bucuriei noastre”.

O a doua mare temă propusă în **Căința de a fi** este căutarea febrilă a divinității, în năzuința de a genera o soluție suportabilă a ecuației ființial/no-ființial/extra-ființial. La fel ca și Arghezi în binecunoscuții săi psalmi, Marius Pașcan trece, progresiv, prin toate stările de agregare ale căutării ființei divine, de la invocare la căință și de la incertitudine la revelație. Memorabile în acest sens sunt poeme precum **Mă întorc, Doamne, Malul înțelepciunii, Calea către lumină, Rugul rugăciunii** sau **Pribeagul anonim**. Limbajul de ceaslov, împreună cu tonul livresc și recuzita arhaică ne aduc în fața unor versuri încântătoare prin seninătatea și înțelegerea superioară a relației cu transcendența: “Fă-mă parfum al harului sublim/ Al chipului care ne hărăzește/ Să-ți fiu oglindă, Doamne, și senin/ Din pâinea nemuririi tale mă hrănește./ Mă lasă să îți săvârșesc lumină/ Cu ziua truda să o poleiesc/ Și orice noapte, Doamne, mi-o alină/ Să nu simt demonii ce mă răvnesc.” (**Mă întorc, Doamne**); “Unde ești, Doamne, să mă vezi/ Cum nechemat vin către tine/ Dac-ai ști moartea să-mi prevezi/ Mi-aș face temele mai bine” (**Malul înțelepciunii**).

Cele mai înalte temperaturi lirice ale volumului sunt atinse în poemele consacrate luptei cu inerția cuvintelor. Este vorba aici, de fapt, de două aspecte care, chiar dacă se intersectează uneori, sunt fără îndoială diferite. Primul trimite spre mult discutata “criză a comunicării”, diagnosticată estetic și apoi “tratată” literar de postmoderni. În acest caz, “inerția” cuvântului vine din de-semnatizarea sa, din golirea de conținut survenită, paradoxal, tocmai din exces de comunicare. Avalanșa de informații pe secundă, imposibilitatea selectării lor pe criterii de relevanță individuală, dez-intimizarea comunicării ca și halucinantă ei proliferare între indivizi care nu numai că nu se cunosc, dar nici nu au de fapt nimic să-și spună, aruncă actul primordial al întâlnirii dintre rostire și cuvânt în centrifuga “dezastrului cotidian”, de unde amândouă ies schimonosite și cu miezul uscat. Nu e de mirare, în aceste condiții, că poetul visează să își întindă truda pe un “pat de silabe”, de unde să trimită spre posteritate “hrisov rănit”: “Leagăn doar să am rostirea/ Din silabe să-mi fac patul./ Iau din călimară lacrimi/ Și îți scriu hrisov rănit” (**Chemarea eternă**).

Al doilea aspect al confruntării cu inerția cuvintelor se referă la “clasică” apăsare a eului liric în fața foii albe de hârtie. Stresul germinativ, uriașa energie ce trebuie eliberată pentru a transforma o pagină de neant într-un univers capabil să-și genereze proprii de funcționare, îl urmăresc pe Marius Pașcan în poeme precum **Ostaticul rostirii** sau **Șablonul comunicării**. O dată eliberate însă de această tensiune, versurile pulsează dezlănțuit: “Iar luminii nu-i da noapte/ Noptii săvârșește-i lună/ Nicio geană de-ntunerice/ Să nu zacă peste soapte” (**Chemare eternă**).

Într-un context literar actual nu dintre cele mai limpezi, în care incontinența și eterogenitatea aparițiilor editoriale sunt pe cale să sufoce orice încercare de stabilire a vreunei ierarhii, **Căința de a fi** a lui Marius Pașcan este un curajos exercițiu de redescoperire a mijloacelor arhetipale de expresie poetică. Recursul la piciorul metric clasic, cu toate constrângerile și strămtorările ce derivă de aici, se transformă până la urmă într-un gest simbolic, prin care autorul contrapune prezentului în care tot ce pare să conteze este mulțimea mesajelor trimise și primite, un moment de lucidă întoarcere spre punctul zero al contracției din care s-au ivit, simultan, lumea și rostirea: “La început a fost cuvântul...”

Parteneri • Publicitate • Parteneri • Publicitate • Parteneri • Parteneri • Parteneri

www.reea.net

Demoscopia

www.cnslrfratia-ms.ro

LitArt

Publicație lunară de cultură.
Apare la Târgu-Mureș sub egida
onorifică a Asociației Scriitorilor.
ISSN: 2067 - 5240

Tipărit la SC BAPAGENCY SRL
Odorheiu Secuiesc.
Tiraj: 1500 de exemplare

EDITOR: PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND

Parteneri editoriali: Editura “MUREȘ” și www.cultura.inmures.ro

Colegiul onorific: Cornel MORARU, Al. CISTELECAN, Iulian BOLDEA, Eugeniu NISTOR, Zeno GHIȚULESCU
Redactor-șef: Adrian A. GIURGEA

Redactori-colaboratori: Cora FODOR, Dumitru-Mircea BUDA, Mediana STAN, Mihai SUCIU, Laurențiu BLAGA,
I. SUCIU MOIȘA, Ovidiu I. POP, Rudy MOCA, Ioan GĂBUDEAN

Adresa de corespondență: Târgu-Mureș, str. George Enescu nr. 2. E-mail: redactia@litart.ro

Conținutul editorial al revistei poate fi găsit și pe internet la adresa www.litart.ro

Editorii nu își asumă responsabilitatea opiniilor exprimate de autori în materialele publicate.